

CICERONOV G. 58 znanih, razdelimo na 4 skupine: **1.: 81-66 SODNI IN CIVILNO PRAVNI** Pro Sexto Roscio Amerino: prvi govor, iz leta 80, kriminalna pravda, odvetnik, bogat ubit mož, Sextus Roscius Amerinus po krivem obtožen, preprost j., vsebinsko dobro zastavljen, jezikovno še ne **Orationes in Verem:** proti Veru upravniku na Sicil., kjer grdo ravna z ljudmi (visoki davki, obsoja, krade)), 2 razpravi v zvezi z Veronom: **Actio prima:** viri za obtožbo, predloži obtožbo **Actio secunda:** 5 govorov: **De praetura urbana:** o njegovem življ. življenjepis **De praetura Sicillensi:** o upravi na Sicil., krimin. razprava **De re frumentaria:** kako Veres upravlja z žitom na Sicil. **De signis:** o njegovem ropanju umetnin na Sicil., veliko zvmemo o umetninah na Sicil. **De suppliitiis:** O Veronovem odnosu do ljudi **2.: POLITIČNI IN DRŽAVNO SODNI** **De impero Cn. Pompei:** iz leta 66, cicer. 1. polit. govor, lex Manilia predloži zakon senatu zavzema se da gi Pompeju rok vrhovnega poveljstva v vojni proti Nitridatu, C. se zavzema za zakon, poteze hvalilnega govora, C. se zavzema za Pompeaja **3.: POLITIČNI IN PRIVATNI** vrh C. govorništva (jezik, slog) **Orationes in Catilinam:** 4 govori proti Catelini, Catelina ubog plemič želel izvesti državni udar, **8. 11. 63** prvi C. g. proti Catelinu, Catelina pripravi do tega da zapusti mesto, pristaši ostanejo v Rimu **9. 11. 63** drugi g., C. zve za pristaše, svari ljudstvo proti nevarnosti **3. 12. 63** tretji g., senatu da dokaze, razpravljajo o Catelinovi usodi, 2 STRUJI: **1.:** prvo zastopa C., catalinove pristaše trba ubiti, ta sodba obveljala, C. dobil sovražnike ker Catelino naima možnosti zagovora **2.:** drugo zastopa cezar, zavzema za izgnanstvo **4. 12. 63** sklepní govor, odloči se da bo catelina in pristaše ubil **4.: GOVORI ZOPER ANTONIJA** **Orationes Philipicae** C. zadnje obdobje, 14 govorov (sep 44 - apr 43), po cezarjevem umoru prevzame oblast Mark Antonij, M.A. zahteva da se vsa cezarjeva določila izpeljejo, spremeni jih sebi v korist, C. mu je bil sovražnik v besedni vojni, C. ubijejo plačanci **VRSTE G. (genera dicendi)** Aristotel na 3 skupine **genus laudativum (slavilni g.) laudatio funebris (pogrebni g.)** vsebinsko usmerjen u sed., o zmagah, triumfih **genus deliberativum (svarilen ali priporočilen g.)** kot poli. g., preden se sklene zakon je razprava, usmerjen v prih. **genus iudiciale (sodni g.)** gre za obtožbo pred sodiščem, usmerjeno v pret. **STILI G.** izoblikuje jih Aristotlov učenc Teofrast (psiholog, botanik, zoolog) vpliv na komedijo: Plavt **Genus grande** vzišen stil, visok jezik, ogromno besed-malo povedanega **Genus medium** sr. stil, bolj realen, ni več odvečnih besed, dolgočasen **Genus substile** nizek, preprost stil, ni olepšav, najbolj suhoparen **DELI G.** aristotel na 4 dele neglede na vrsto **1. PROEMI (uvod) 2. PROTHESIS (dejstva) 3. PISTIS (argumentacija) 4. EPILOGIUS (zaključek)** **RETORIČNI SPISI CICERONA** **De Oratore** čas 1. triumvirata, dozori v zrelega govornika, znanstvena razprava o govorništvu, gl. misel NI DOVOLJ TEHNIČNO ZNANJEIN GOVORNIŠKA SPRETNOST, TEMVEČ SO POMEMBNE KULTURA, OMIKA, MODROST. **Brutus** dialog, ime po frendu, zgo. od rim. govorništva **Orator** pomemben govornik, poda lik popolnega govornika: met mora fil. izobrazbo, obvladat vse stile, v g. mora znati podati dokaze, g. mora pritegniti, prepričevanje občinstvato kar govori **FILOZOFSKI SPISI C.** **Cato Maior de senectute** o vprašanju starosti, piše let pred smrtjo, posveti best frendu Atiku, vodi 80 letni Kato, sodelujejo še Scipio, Gai Lelij, Kato hvali starost ker jo lahko zaposlimo z umskim, umirijo se strasti, starost kot + **Spis o prijateljstvu – De amicitia** spis za frenda Atika, razgovor, prijateljstvo je nekaj najlepšega, je vaja za krepost, napisan +, velika etična vrednost **De rerum natura – o naravi sveta** posvečen Brutu, pogovor 3 filozofov, vsak zagovarja svoje nazore o bivanju, o naravi, o bogovoh, Epikurejec, Stoik, Akademik, C. sodeluje, soglaša s stoikom – v svetu obstaja božji um, ki vse ustvarja in obvlada svet **GAIUS J. CEZAR DELA** **De Analogia** jezikovna razprava o lat, slovnicí, jezikih, jezikoslovlju, posveti jo C., ki je dvignil lat, zametek današnje slovnice, po njej zgledujejo kasnejše **Commentarii de bello Gallico** 7 knjig, o bojih za Galijo (58-52), pisal sproti na osnovi os doživetij, izkušenj, izide 51, Cezar piše v 3. os, tekoč, lep berliv jezik (klas. lat.) **Commentarii de bello civili** 3 knjige, 49-48, dogodki držav. vojne do 45, os zapiski, kronološki popis dog. držav. vojne, jezik vrh **CORNELIUS NEPOS** (100-30) rojen v Tostranski Galiji v mestu Ticinus, pol živi v Rimu, frend s C., se dopisujeta-ohranjena pisma, velik vemo o zasebnem živl., mišljenju, frend še s Katulom, posveti mu neki pesmi **ZGODOVINAR** Chronika pregleden popis od predzgod. do njegovih časov, popis dogodkov Vita Catonis življe. Katula **De viris illustribus** zbirka življ. o slavniñ možeh, razporejeni v več skupin, piše o krajih, vojakih, zgodovinopisih, pesnikih, jezikoslovcih, pravnikiñ, govornikiñ, vsaki skupini namenil 2 knjigi 8v prvi opiše Grke in tujce, v drugi Rimlj., skupaj 16-18 knjig **C. SALLUSTIUS CRISPUS** utemeljitelj rim. zgodovinopisja, doma iz bogate družine Sabinecev, pri 12 letih pride v Rim, častihlepen, nakoplje sovražnike, 55 kvestor, 52 ljudski tribun, Cezarjev zagovornik (z njim prekorači Rubikon), izključen iz senata, v novi afriški postane prokonzul, po smrti Cezarja se umakne iz političnega življ. in se posveti zgodovini **De coniuratione Catilinae** kronološki popis o Katalinovi zaroti, 43-42, prva monografska pripoved **Bellum lugurtinum** vojna z kraljem Jugurtom, nastane po zaroti v letih 111-105, dobro pozna navade iz Afrike **MARCUS TERENTIUS VARRO** 74 del v 260 knjigah, v tistem času najbolj plodovit pisec, izobražen, ukvarja se z zgo, jezikoslovljem, fil, pesništvo, pravom, kmetistvo, skoraj nič ohrani, največ ohrani v delih: **De re rustica**, **De lingua Latina** **METRIKA** gr.: meriti **PROZODIJA** o naravi zlogov in poudarkov v jeziku **Akcentuacijski verzni sistem** menjavanje poudarjenih in nepoudarjenih zlogov **Kvantitativni v. s.** menjavanje kratkih in dolgih zlogov **Silabični v. s.** romanski sistem, temelji na št. zlogov **ZLOG** kratek, dolg ali neopredeljen **VOKALI** dolgi ali kratki, diftongi **METRIKA v ožjem pomenu besede** o metričnih enotah od najmanjša do največje, **najmanjša** enota je MORA u in v glasbi ustreza osminki, **večja** enota sta dve mori uu, naslednje so **NEPRAVE** spondej - - tribrahis uuu **PRAVE** TRIMORNE STOPNICE jamb u- trohej –u ŠTIRIMORNE STOPNICE daktil –uu anapest uu- amfibrah u-u **naslednja enota je METRUM** 1 metrum je zveza dveh stopic, jambski metrum u-u- **VERZ** metrum se povezuje v verz **ZNAČILNOSTI** zadnji zlog v verzju je nepovdarjen, označimo z ü, zrčenje dveh vokalov je bilo za grke in rim. nedopustno, izoblikovali so različne pojave: HIAT (zev), ELIZIJA končni vokal besede izpade in tudi -am, -em, -im, -un **APAJREZA** izpad vokala naslednje besede (e)s, (e)st, homo (e)st –am, -em, -im, -um **SINICEZA** pojav ko preprečimo hiat sredi besede **JAMBSKI SENAR** uvedel je Arhilon, poleg heksametra najbolj razširjen verz **DAKTILSKI HEKSAMETER** 6 daktilov, herojski verz, verz je dolg in ima pavzo **DAKTILSKI PENTAMETER** nadomestil je spondej, mehak verz, povezuje se v elegični distih, vrsta pesništva so elegije, g. elegija-vsebinska je zelo različna, pri rim ostala žalostinka, ima glasbeno spremljavo **TROFIKA** povezovanje verzov v kitice **PESNIŠTVO V CESARSKI DOBI** nevetiki oz. poetae novi ZNAČILNOSTI individualizem, osredotočajo nase, na svoj notranji svet, lahkotne pesmi **NUGAE** – igrčke, krajši epi **EPILOGI** – carmina docta (učene pesmi), nevetiki so ustvarili novo rim pesništvo, zato se tako imenujejo – začrtajo smernice rim moderne, vsi pesniki iz S ITA **KATUL (C. VALERIUS CATULLUS)** najnjdnejši predstavnik nevetikov, 87-54, rojen v bogati družini v Veroni, 20leten pride v Rim, sreča CLODIO, poimenuje jo LESBIA, v Rimu se posvetil samo pesništvu **DELA** zbirka pesmi **Liber** 116 ohranjenih pesmi, prevladuje ljubezenska tematika, opeva svoj dom, ni kronološkega zaporedja pesmi **NUGAE** igrčke **CARMINA DOCTA** učene pesmi, sem spadajo epiliji **KRAJŠE PESMI** pisane v elegičnih distihih **SAPFO** največja pesnica gr in rim sveta, doma je iz otoka Lezbos, ima svojo deklško šolo, sodobnik Alkaj, vsebinska ljubezenska, erotična, opeva naravo, sapfična kitica: 3 sapfični verzi + adonijski verz, temelji na ljudski metriki, Katul posnema Sapfo po obliki in vsebini **AVGUSTEJSKA DOBA** vrh, epika-Vergil, lirika-Horacij, elegija-Propert, Ovidij, Tibul, zgodovinopisje-Livij, knj in pogovorna lat se zelo razlikujeta, kasneje se knj priključuje pogovorni **ELEGIJA** zgleduje se po nevetikiñ, elegiki: Cornelius Gallus, Albius Tibius, Sextus Propertius, Publius Ovidius Naso. **PUBLIUS OVIDIUS NASO** 43 pred Kr.-17 po Kr., življenjepis napiše v elegičnem delu TRISTIA, rodi se v mestu Sulno, zgodaj pride v Rim, gre v literarni krožek ki ga vodi Mesalla, kasneje mecenatov krožek, 3x se poroči, Avgst ga 8 po Kr. Izžene ob Črno morje **OPUS: LJUBEZENSKA TEMATIKA: Amares** 49 daljših elegičnih pesmi, ljubezen do korzine **Heroides:** izmišljena ljubezenska pisma, junaki pišejo pisma svojim ljubljenim (Helena-Paris) **Ars amatoria** – umetnost ljubezni, priročnik za ljubezen **Romedía amoris** piše o zdravilih za nezasišano ljubezen **EPSKO MITOLOŠKE PESNITVE** **Metemorfoze** Preobrazba, 15 knjig, heksameter 250 zgodb **Fasti** elegični distihí, predhodnik rim koledarja, posvečen Avgustu, 6 knjig se ohrani **PESNITVE V IZGNANSTVU** **Tristia** 50 elegij,

elegija dobi podobo žalostinke, 8-12 po Kr., opeva žalost, nesrečo, v eni je življenjepis [Epistola ex Ponto](#) 46 elegij, prava pisma s pravim naslovnikom, opisuje jezik in navade ljudi kjer živi